

Nederland moet een ombudsman voor kinderen krijgen

PHILIP VEERMAN*

Op 6 juni j.l. presenteerde de programmaminister van Jeugd en Gezin op de 'Kindertop' in Hilversum zijn plannen voor het jeugdbeleid. Voorafgaand aan deze Kindertop bezocht minister Rouvoet één dag per week verschillende jeugdprojecten en -instellingen.

Het idee van een 'Kindertop' lijkt op de 'World Summit for Children' van de Verenigde Naties in New York, waar in 1990 wereldleiders bijeen kwamen. Op de tweede top in 2002 beloofden de afgevaardigden, tijdens een speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN, met hernieuwde energie, de rechten van het kind te zullen respecteren.

Tegen deze achtergrond was de term 'Kindertop' wel wat pretentief. Zelfs de betrokken ministers (Onderwijs, Justitie en Volksgezondheid) schitterden door afwezigheid; slechts staatssecretaris Dijkzwaag van OCW was aanwezig. Als dit een voorbode is of de komende jaren kinderen en jongeren wel of niet meer prioriteit gaan krijgen, doet dit het ergste vrezen.

Na hun onderzoek naar effectieve *government structures for children*, concludeerden de Britse onderzoekers Hodgkin en Newell in 2001 dat er één overkoepelende strategie nodig is, als integraal onderdeel van het regeringsbeleid, met het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind als uitgangspunt. Ze pleitten daarom voor een kabinetscommissie, bestaand uit alle voor het jeugdbeleid verantwoordelijke ministers. Deze commissie moet de lange termijn doelen formuleren en zorgdragen voor de toepassing van artikel 12 van het Internationaal Verdrag van de Rechten

van het Kind, dat 'het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, in alle aangelegenheden die het kind betreffen, (...) wordt gehoord en dat daaraan een passend belang wordt gehecht'.

Programmaminister

Inmiddels is er in verschillende landen ervaring opgedaan met een programmaminister voor kinderen (o.a. in Duitsland, Oostenrijk, Hongarije, Noorwegen en Schotland). De meest effectieve structuur is mijns inziens in 2005 gekozen in Ierland, waar de programmaminister de op-

* Dr. Philip Veerman was President van Defence for Children International/DCI, een internationale organisatie voor de rechten van kinderen in Genève. Thans is hij gz-psycholoog en onafhankelijk gerechtelijk deskundige in Den Haag.

dracht mee kreeg om grotere samenhang te krijgen in het jeugdbeleid van de verschillende departementen. Daartoe werden zijn ambtenaren gestationeerd in de verschillende ministeries. Het door minister Rouvoet gekozen model lijkt op dit Ierse model. Alles staat of valt echter met de politieke steun (middelen en bevoegdheden) die een dergelijke minister krijgt. Kortzichtig beleid van bezuinigingen en sluitingen heeft ertoe geleid dat veel van wat eerder onnodig werd afgebroken, nu weer moet worden opgebouwd. Voor orthopsychiatrische klinieken staan jongeren met ernstige psychische problemen (waaronder suïcidaal gedrag) zeker negen maanden op de wachtlijst. Ondertussen is voor kinderpsychotherapeuten, psychologen en psychiaters de administratieve rompslomp enorm toegenomen en zwaaien managers – die geen verstand hebben van het werk met kinderen – steeds meer de scepter in steeds groter wordende jeugdzorginstellingen.

Noorse wet

De discussie moet echter niet beperkt blijven tot de samenhang in het jeugdbeleid en de hoeveelheid politieke steun. De opinies van kinderen zelf moeten een stem krijgen. Om dit te realiseren zou de Tweede Kamer het voorbeeld van hun Noorse collegae moeten volgen, die reeds in 1981 de Kinderombudsman-wet aannamen. De Raad van Europa beval in 1996 haar lidstaten aan een dergelijke onafhankelijke Kinderombudsman te benoemen. Dat in veel landen wel een Kinderombudsman is en bij ons niet, gevoegd bij de weinige aandacht voor de Kindertop van minister Rouvoet van de politiek, laten ook zien dat we nog

een lange weg te gaan hebben met het verbeteren van de maatschappelijke positie van kinderen en jongeren. Inmiddels kennen niet alleen alle Scandinavische landen en Frankrijk een speciale onafhankelijke Kinderombudsman, maar ook landen als Macedonië, Malta, Polen en diverse landen buiten Europa. De Kinderombudsman geeft de regering gevraagd en ongevraagd advies en controleert of het beleid integraal wordt doorgevoerd. In veel landen kunnen kinderen zelf ook terecht bij de Ombudsman. Nederland was een paar jaar voorloper met de kinderrechtswinkels, maar die kregen een aantal jaren geleden een genadeklap van minister Donner en stellen helaas niet meer zoveel voor. Een Kinderombudsman kan een deel van deze lacune opvullen en met meer gezag bekleed nagaan wie de zaak van het met een vraag aankloppende kind het beste kan oppakken. Ook zou de wetgeving moeten toelaten dat een Kinderombudsman later de follow-up kan doen (ook bij provincies en gemeenten).

Eigen waakhond

Het is opvallend dat in Nederland een zo noodzakelijke, officiële stem voor kinderen ontbreekt. De keuze voor een Kinderombudsman vereist moed van zowel de Kamer, als de regering. Een ombudsman zal de regering immers steeds op lacunes en misstanden wijzen. Maar het welzijn van kinderen is een te serieuze zaak om het te laten bij incidentele bijeenkomsten en kamerdebatten na tragische incidenten. Kinderen hebben in Nederland hun eigen waakhond nodig, die toeziet op naleving van de wetten met betrekking tot kinderen en hun positie in de samenleving verbetert.

Noten

- 1 *Deze tekst wordt gepubliceerd op persoonlijke titel. Het is een licht bewerkte versie van een toespraak tijdens een bijeenkomst van vertegenwoordigers van de jeugdzorg in de provincie Noord-Brabant.*
- 2 *Zie voor de verkenning Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid de website van de WRR: www.wrr.nl.*
- 3 *Zie ook hiervoor de website www.wrr.nl.*
- 4 *Zie mijn Eftelinglezing over de Boze Fee in het Openbaar Bestuur op www.betoverendbestuur.nl.*
- 5 *Zie het rapport Bewijzen van goede dienstverlening op website van de WRR.*